

~~PROGR. II.~~

PROGR. II.

CASSELLIS, D. XIII. AVG. 1785.

Supereſt e ſalino-mercurialibus pharmacis
vnum, nuper demum inuentum, ſcilicet

Mercurius dulcis martiatus,

cuius hiftoriam et vſum medicum, data nunc
opportuna occaſione, breuiter atque ſtrictim
enarrabo. Diu notum erat phyſicis, mer-
curium, qui cum variis metallis amalgama
facillime ſiſtit, cum ferro per ſe nunquam
in amalgama coire *a)*. Martis cum mer-
curio coniunctionem nullo modo poſſe ob-
tineri, nimis audax edixit Cl. BAVMÈ *b)*.
Ignorant enim Galli merita et inuenta chy-
mica Germanorum, atque ſe ludibrio expo-
nunt

a) — His modis, ſine iactura, fit Amalga-
ma de omni metallo. FERRVM exceperis.
— BOERH. Elem. Chem. Edit. Lipſ. 1732.
T. II. p. 434.

b) Erl. experim. Chym. Th. II. p. 694.

nunt *c*). Et tamen verum est, diu iamiam in Germania varia instituta fuisse tentamina circa martis cum mercurio coniunctionem.

Teste Cl. POTT *d*) suo tempore CARDILVICVS martis atque mercurii sublimati aequales partes aqua solvere, evaporare, sublimare iussit, atque sublimatum rubrum obtinuit. Sed verus inventor mercurii dulcis martiati est vir Cl. PETR. IMAN. HARTMANN, med. Prof. Frfti. ad Viadr. in chemia et vniuersa med. eruditissimus *e*). Paratur autem ex residuo florum salis ammoniaci cum lapide haematitide, et mercurio viuo triturationis et sublimationis ope. Ratio haec est: acidum salis communis in sale ammoniaco delitescens cum mercurio viuo dat mercurium

c) Neues Magazin für Aerzte, B. VII. St. III. p. 279. vbi lepida occurrit narratio de stupenda Gallorum ignorantia et arrogantia.

d) De sale communi p. 61.

e) Diff. de Mercurio dulci martiali, eiusque praeparatione et vsu medico. Frfti ad Viadr. 1773.

rium dulcem, simul vero sal ammoniacum haematitidem in sublimem rapit, ut oriatur omnino mercurius dulcis cui simul mars inhaeret.

Varia quae miscendorum proportionem obseruandam concernunt, l. c. p. 18. leguntur.

In Gallia ipsa A. 1760. et 1764. PETRVS TOUSSAINT NAVIER, vir Cl. de mercurii cum marte connubio experimenta varia instituit *f*).

Constat itaque, quod negauit Cl. BAVMÉ, martis et mercurii connubium, plus vna ratione obtineri posse.

Est

f) Leguntur in Mem. de l'Ac. des Sc. de Paris T. VI. et germ. vertente Cl. WEIGEL, in NAVIER Gegengifte B. II. Gryphisw. 1782. 4to. Erörterung verschiedener Mittel, das Quecksilber mit dem Eisen innig zu verbinden, und einer neuen Weise, das Quecksilber, ohne Beyhülfe einer Art Säure im Wasser auflöslich zu machen, nebst practischen Betrachtungen über die Wirkungen dieser Bereitungen in verschiedenen Krankheiten.

Est vero mercurius resolventium medicamentorum princeps, mars autem inter roborantia primarium occupat locum.

Contraria itaque medicina hic combinatur, et sapienti quidem consilio. Etenim saepius in artis exercitio praestat, contrariam indicationem combinare, omnium consensu.

Interdum vis nimia resoluens mercurii pertimescenda est, interdum debilia sunt aegrotorum corpora, ut de conseruando augendoque robore, immo coërcenda resolutione humorum a mercurio, cogitandum sit, illaque mixta indicatio poscat medicamentum cum resoluens, tum roborans simul, cui satisfacere videtur martis cum mercurio conubium. De hoc argumento doctissime olim iamiam disputauit laudatus Cl. HARTMANN g) et nuper Cl. NOSE h).

Aliam

g) In diss. qua martis cum mercurio coniunctionem vsibus practicis commendat. Hal. 1756.

h) Ueber die Behandlung des venerischen Uebels. Augsp. 1780. 8vv.

D.

Aliam ob causam b. HIRSCHEL martis
 usum commendat iis, qui mercurium sumunt,
 nimirum ut prohibeat, saltem minuat ptya-
 lismum i).

Et haec quidem sunt, quae de mercurii
 cum marte connubio innotuerunt.

Sequitur

Turpethum minerale,
seu Mercurius praecipitatus flavus.

Occurrit minera hydrargyri passim acido
 vitrioli impregnata, seu *Turpethum minerale*
nativum ii). Sed cum haec inter pharmaca
 locum

- i) Briefe über versch. Gegenstände aus der
 A. W. Erster Th. Berl. 1768. 8. III. Brief.
 ii) v. WOLFF, experiments &c. in Phil.
 Transact. Vol. 66. P. II. N. 43. et *seorsim*
 Lond. 1777. 4to Germ. Peter Wolf,
 Versuche über die innere Mischung einiger
 Mineralien u. s. w. Leipz. 1778. gr. 8vo. Cl.
 SVCKOW (iam Prof. Heidelb.) Mineralo-
 gische Beschreibung des mineralischen Tur-
 peths u. s. w. Manheim 1782. 8vo. Celeb.
 BAVMER (Prof. Primar. Giessens.) Progr.
 Historia mercurii cornei Hassiaci &c. Giess.
 1785.

locum non inuenire possit, mitto nunc hoc memorabile inuentum, nuper demum factum.

Turpethum artefactum, quod solum in medicina vsitatum, BASILIO VALENTINO iam notum fuisse, perhibent *k)*, deinde vero ab OSWALDO CROLL clare descriptum *l)*. Aliam methodum parandi Cl. POTT tradidit *m)*, quae viliori pretio et ob rationes chymicas se commendat. Quod vero optimam conficiendi rationem spectat, illam nuper exactius tradiderunt viri Cl. BAVME *n)* et MACQVER *o)*. Momenta praecipua haec sunt: mercurius viuus solui debet in acido vitrioli *concentrato*, igne simul feruido adhibito, et larga debet esse

k) Ita b. SPIELM. Chym. ed. alt. p. 157. et in diss. saep. cit. de hydrarg. ppt. int. effect. ap. Cl. WITWER, Vol. I. p. 184.

l) Basilic. chym. p. 205.

m) Miscell. Berolines. T. V. p. 91.

n) Ert. exp. Chym. Th. II. p. 443. fqq.

o) Chym. Wörterb. Th. II. p. 624. et Th. IV. p. 346. prolixè.

esse portio olei vitrioli, non tamen nimia et
 superflua. Destillationis ope tunc abstra-
 tur acidum ad siccitatem usque, igne aucto,
 ut vero calx mercurii obtineatur. Edulco-
 ratio tunc aqua feruida toties repetenda est,
 donec aqua affusa sit prorsus insipida. Tunc
 demum affirmari potest, mercurium ab omni
 adhaerente acido vitrioli prorsus liberatum
 esse, salisque omnis expertem, — ut contra
 Cl. ROVELLE bene monuit Cl. BAVME, qui
 credidit Turpethum esse verum sal medium *p)*.
 Etenim experimenta, quae Cl. BAVME cum
 probe edulcerato Turpetho instituit, docue-
 runt, ab omni acido prorsus esse purgatum.
 Erravit itaque b. SPIELMANN *q)* qui affirmat,
 in hoc praeparato decenter edulcorato aci-
 dum vitriolicum *unam*, mercurium *quatuor*
 partes absolueret.

Vsum medicum quod attinet Turpethi,
 ab antiquissimis inde temporibus contra luem
 galli-

p) l. c. p. 449.

q) Diss. cit. l. cit. p. 184.

gallicam ceu praestantissimum medicamen-
 tum laudatum fuit. Sic lego apud BASILI-
 VM VALENTINVM ^{r)} „Vitriolum mercurii,
 „in einem aqua fort aus Salpeter und Alaun
 „destilliret, so er darinnen solviret wird, so
 „schiessen Crystallen einem Vitriol ganz gleich.
 „Dasselbe wieder abluiret, und mit Spiritu
 „Vini, so zuvor mit seinem Sale Tartari res-
 „tificirt, alsdenn purificirt und zum süßem
 „Oel gemacht — ist eine edle Medicin ad
 „luem gallicam — curirt alte Schäden —
 „die Gicht, und viel Krankheiten — Eodem
 „loco ait quoque BASILIVS VALENTINVS: ”
 Dieses Oel adjungiret man auch den mar-
 tialischen Tincturen — vt pateat, iam^q anti-
 quissimis temporibus notum fuisse turpethum.
 Multa colligit BOERHAAVIUS ^{s)} de Turpe-
 thi vsu, cuius ope PARACELSVS miracula
 praestitit, quod SYDENHAMVS in Tr. de lue

D 3

venerea

^{r)} Schlußreden. Ed. Hamburg 1700. 8vo
 P. 378.

^{s)} Chem. l. c. p. 428.

venerea in morbis maxime rebellibus laudat, BOYLE ceu Ptarmicum parcissima dosi dedit, eiusque usu cataractas sanavit, Femina quaedam, Parisiis declamatos restituit. In hydrope et tabe venerea ipse BOERHAAVIUS laudat.

Retulit amicus, b. GAUBIUM matronam quandam hydrope pectoris desperato laborantem, turpethi usu perfecte sanasse. Dosi vero parua exhiberi debet, cum sit medicina drastica, sic quidem, ut quarta pars grani unius vna vice sumatur. Recentiori tempore ROBERT JAMES, medicus in Anglia celeberrimus, in Hydrophobia dedit Turpethum minerale. Scripsit ille libellum *Cure of the Bite of mad Dogs*, et alterum: *on canine Madness t)*. Monet autem JAMES, corporibus ficcis turpethum nocere, phlegmaticis melius conducere.

Vespero dedit turpethum a tribus granis ad octo, camphorae totidem, cum syrupo quodam

t) Vid. quoque JAMES in Abridgm. of the philos. transact. Vol. LX. p. 218.

quodam boli forma. Altera die repetiit eandem dosin — deinde post duarum dierum interuallum. Abstinit ab hoc remedio, imminente saluatione, donec haec iterum cessaret: vulneri simul applicuit drachmam unguenti et ultra, ex aequalibus mercurii et pinguedinis partibus — Post duas, tres dies, si effectus saluationis nulli, balneum frigidum quotidie adhibuit. — Tunc tres denuo doses turpethi, sed minores, ad duo vel tria grana dedit, balneaque repetiit. Eandem methodum tribus vel quatuor periodis lunae redeuntibus adhibuit. Vult, sic praecaueri in homine et brutis, morbum posse, nisi quod brutis largiores doses remedii sint exhibendae. Si vero morbus iam ingruit, inunctiones augendas esse, atque turpethi dosin sine temporis iactura offerendam esse etc.

WERLHOFII pilulae contra hydrophobiam recipiunt cantharidum gr. j. Turpethi gr. dimidium, Camphorae grana decem, et cum mucilagine Tragacanthae haec in pilularum

larum formam omnia redigenda. Per integras septimanas sex WERLHOFIVS has pilulas dedit, simulque cauterium, cucurbitulas, et vnguentum mercuriale adhibuit.

Cl. LAYARD monet *u)* in corporibus irritabilibus, et spasmio iam affectis non conducere turpethum, cum irritatio, quae eius effectus est, semper noceat.

Cl. DARLVC eadem methodo qua Cl. IAMES *v)* vsus est. Nolo hic omnes nominare, quorum ASTRVC mentionem fecit, qui Sec. XVI. turpethum in morbo gallico dederunt.

Mercurii in acido vegetabili solutio praeparata, hodie vsitata.

Quis sit scopus scriptionis nostrae, aliquoties dixi iamiam. Epitomen scilicet mercurialium scribere coepi, in vsum medicorum

u) Essay on the bite of mad Dog. Lond. 1762. 8vo.

v) V. VANDERMONDE, Journ. de la med. Vol. III.

corum praxin ineuntium, et eorum, qui in academiis studium pharmaceutico-chymicum neglexerunt, ut pateat, quae hodie in usu sint pharmaca, mercurialia varia, et qua ratione conficienda sint, subiunctis nonnullis de horum usu veroque pretio.

Nimis itaque ab instituto meo foret alienum, si singulas mercurii solutiones in acido vario seorsim pertractare vellem, quae nondum inter pharmaca usitata locum inuenerunt. Mitto itaque solutiones mercurii in acido phosphori, spathi, salis sedatiui, fucini, salis acetosellae, sacchari, citri, formicarum, et quae sunt reliqua, de quibus notatu digna annotauit Cl. MACQVER. Solummodo itaque sermo esto de solutione mercurii in *acido aceti* et *acido tartari*, quarum usus nuper in medicina frequens fieri coepit.

Nouum non est, encheiresi adhibita, mercurium in acido vegetabili solui posse. SPIEL-

MANNVS *a)* plurium auctorum mentionem fecit, quibus artificium istud notum erat, quique in lue gallica mercurii solutiones in acido vegetabili iam olim laudarunt. E primis omnino PENOTVS *b)* fuisse videtur, post hunc vero ANT. MVSA BRASSAVOLA. Morbum Neapolitanum pellit, et alia mirabilia praestat, PENOTO teste.

Aliqua etiam de mercurii solutione in acido vegetabili habet Cl. FERBER *c)*, in primis vero de terra foliata mercuriali, quam pharmacopola Parisinus FOVRCEY parare solet.

a) In Diff. de hydrarg. ppt. effect. ap. Cl. WITTWER, p. 190.

b) Habeo coram, auctore PENOTO, Tr. var. de vera praeparatione et vsu med. chym. ed. tert. Vrsellis 1602. 8vo. Extat integer processus p. 34. Hunc locum exscripsit VON HORNE, von verschiedenen Methoden das Queckfilber in venerischen Krankheiten zu gebrauchen, &c. Leipz. 1782. 8vo. Sed Dosis omittit. Granum vnum exhibetur in vino, ait PENOTVS. Exhibetur autem ter in septimana.

c) Neue Beyträge zur Mineralgesch. saep. cit. p. 353.

let. Hoc demum seculo quaestio saepius iterum mota fuit, nam praestat mercurio in acido vegetabili soluto uti? Dirissima enim luis symptomata, non luis ipsius symptomata, sed potius mercurialium adhibitorum esse, non pauci affirmarunt. Crediderunt itaque acidum salis imprimis pessime nocere aegrotis, maxime vero ossibus, quibus hoc acidum infensum est, atque mitius agere mercurium cum acido vegetabili.

Nullum medicamentum recentiori aetate tantam famam sibi acquisiuit, quam pilulae KEISERI *d)*, quarum princeps ingrediens mercurius acido aceti impraegnatus. Scripsit integram diff. Cl. DAVISON, de solutione mercurii viui in acido vegetabili, eiusdemque

d) De his vide Hannov. Magaz. 98. St. 1765. et RICH. DE HAVTESIERCK Rec. d'obst. de Med. etc. T. II. Paris 1772. 4to. et germ. in Samml. auserlesener Abh. zum Gebrauche practischer Aerzte. Drittes St. Leipz. 1775. gr. 8vo S. 152. seq. MACQUER l. c. B. 4. p. 197. VON HORNE, l. c. p. 83. sqq.

que usu. L. B. 1767. Sed voti non particeps fieri potui, ut liceret oculis usurpare hanc dissertationem, etsi saepius amicos rogarem in terris belgicis ipsis, ut quouis pretio, siue exemplar, siue copiam eius mecum communicare velint. Occurrunt vero mercurii in acido vegetabili soluti species vna et altera tantum, quae nuper in praxi medica laudatae fuerunt, nimirum,

I) *Mercurius in acido aceti solutus.*

Huc pertinent pilulae KAYSERI, de quibus iam dixi.

Encheireses circa mercurii in acido aceti destillati solutionem obseruandas tradidit BAVMÉ e) et MACQVER f).

Mercurium per se calcinatum in aceto solui, STAHLIO non ignotum fuit, viro in chemia peritissimo g).

Facile

e) l. c. Th. II. p. 503. sqq.

f) l. c. Th. II. p. 124. et Th. IV. p. 164. sqq.
cf. simul NAVIER l. c.

g) v. MACQVER l. c. Th. II. p. 124.

Facile autem soluitur calx mercurii ope
acidi nitri facta, et per alcali praecipitata, in
aceto *h*).

2) *Mercurius in acido tartari solutus.*

Nominandi veniunt MONNET *i*) et PRES-
SAVIN *k*), qui hoc seculo istud praeparatum
prae ceteris laudarunt. Varia etiam tentami-
na instituerunt viri Cl. NAVIER *l*) et Cl.
MACQVER *m*) cum mercurio et acido tartari.
Sed omnino laus huius medicamenti fuit ni-
mia, quod prolixiori sermone inprimis de-
monstratum dedit VON HORNE *n*). Negari
quidem

h) MACQVER Th. IV. p. 164.

i) Misc. Taurinens. T. IV. Melange de Phi-
los. &c. de Soc. R. de Turin et germ. im
neuen Hamb. Magazin B. 16. S. 429. in
Epitome MACQVER Th. IV. p. 230.

k) Tr. des maladies veneriennes dans lequel
on indique un nouveau remede pour le
guerir. Paris 1773. v. et Cl. GRVNER Aus-
züge B. 2. p. 59.

l) l. c. Recensita quaque leguntur apud ap.
Cl. MACQVER Th. IV. p. 228. 9.

m) Th. IV. p. 227. sqq.

n) Abh. von den verschiedenen Methoden
das Quecksilber in den venerischen Krank-
heiten zu brauchen, Leipz. 1782, 8. p. 156.

quidem nequit, idem praeparatum v. c. Mercurium acido tartari impraegnatum, varia methodo elaboratum, diuersis gaudere qualitatibus o), sed num istud discrimen sit tanti momenti, vt effectus in miasmatae corrigendo sit maior dubia res manet. Nuperrime Cl. MATTHIEV p) in hydrophobia Turpethi mineralis grana octo exhibuit per aliquot dies, cuius vim drasticam aceto corrigere allaborauit.

Huc etiam pertinet solutio mercurii et cupri in aceto, quod praeparatam perperam audit

Mercurius praecipitatus viridis.

Seorsim soluuntur in acido nitri mercurii partes quatuor, et cupri pars vna in eodem acido, et euaporatione ac calcinatione menstruum abstrahitur, deinde vero in aceto destillato

o) MACQVER l. c. Th. IV. p. 233. monente Cl. LEONHARD.

p) Hist. de la Soc. R. de med. A. 1779. Par. 1782. 4. simul externe adhibuit vnguentum mercuriale.

stillato solui debent haec metalla, et euaporatione ad siccam consistentiam redigenda sunt q) LEMERY huius praeparati iam mentionem fecit r).

Laudat ille hoc praeparatum tam interne, quam externe in gonorrhoea maligna inueterata, contra bubones et condylomata. Interna dosis grana sex, forma pilularum vel boli. Perperam dici praecipitatum, iam monet LEMERY, qui de usu etiam multa adiecit.

Mercurius in Alkali solutus.

Mercurium in alcali solutum ad luem sanandam passim commendatum legimus s). Fuit autem ratio haec. Quum acida mineralia, quale acidum salis communis, corpori humano sint inimica, maxime ossibus ipsis, ut metuenda sit ex nimia copia huius acidi

in

q) MACQVER l. c. Th. III. p. 635.

r) Cours de Chymie, germ. ex noua ed. gallica, Dresd. 1698. 8. p. 342. sqq.

s) SPIELMANN in diss. cit. §. 9, ap. Cl. WITWER l. c. p. 192.

in corpus ingesti, ossium corrosio, aliud
quaesierunt menstruum, quod mitius ageret,
nec adeo corrosiuum.

Varia symptomata luis tamquam effectus
mercurialium adhibitorum non pauci confi-
derarunt, qua de re LYDOLFVS integram
scripsit dissertationem *t*).

Idem itaque mercurium cum alcali solu-
tum ceu tutum specificum antiuenericum com-
mendat *u*). Sed de solutione mercurii in
alcali monendum, quod de eius solutione in
acido vegetabili iam dictum fuit, scilicet per
se vix solui mercurium ab alcali, tam fixo,
quam volatili *v*), sed solutionem in acido
minerali ab alcali affuso deiici, mox vero ab
alcali

t) Demonstratio, quod atrocissima luis ve-
neraeae symptomata non sint effectus mor-
bi, sed curae mercurialibus iustitutae.
Erford. 1747.

u) Diss. de mercurio per alcali soluto tutissi-
mo specifico antiuenerico. Erford. 1747.

v) BAYMÉ l. c. Th. II. p. 507. MACQVER, l. c.
T. IV, p. 162. in annot. Cl. LEONHARD.

alcali iterum solui. Requiritur vero, ut acidi copia sit larga, cui alcali solutum admisce-
tur. Alcali volatile imprimis hoc modo lar-
gam mercurii quantitatem soluit, immo mer-
curius ex acido nitri per alcali fixum praeci-
pitatus, ab alcali volatili soluitur.

Alibi occurrunt observationes et tenta-
mina, quae Cl. CADET *x*), cum mercurio
in acido nitri soluto, et admixto spiritu vini
per distillationem et sal alcali fixum, scilicet
tartari fecit. Obtinuit ille alcali volatile, sal
volatile siccum, et oleum odoris bituminosi.
In ipso demum alcali volatili auxilium no-
uum contra luem gallicam inuenisse, conten-
dit Cl. PEYRILHE *y*). De vero usu eius at-
que efficacia v. HORNE docte satis scripsit *z*).

Mer-

x) Mem. de l'Ac. des Sc. de Paris A. 1769.

y) Remede nouveau contre les maladies ve-
neriennes, tiré du regne animal; ou essai
sur la vertu antivenerienne de l'alcali vo-
latil, par b. PEYRILHE, Maître en Chirur-
gie de Paris. Ib.

z) l. c. p. 173. et seq.

Mercurius gummosus Plenckii.

Quum haud pauci medicorum pertimerent acrimoniam praeparatorum salinomercurialium, solertiori studio de alia methodo exhibendi mercurium sine salibus, cogitavit Cl. PLENCK, atque nouum inuentum suum publici iuris fecit *a)*. Subegit ille mercurium triturationis ope cum mucilagine gummi arabici, et varia forma propinauit.

Nouam hanc methodum exhibendi mercurium praestare ceteris, variis argumentis demonstrat.

Refor-

a) Methodus noua et facilis, argentum viuum aegris venerea labe infectis exhibendi &c. Vindob. 1766. 8vo. A new and easy method of giving mercury, by J. PLENCK, translated from the latin by W. SAVNDERS, 3. edit. Lond. 1772. Animaduersiones Cl. SAVNDERS in hunc libellum, leguntur etiam in Sammlung auserlesener Abhand. zum Gebrauche praectischer Aerzte, 3. B. 3. St. Leipz. 1777. 8vo p. 405. sqq. Altera et tertia editio libri PLENCKII aucta est. Prodierunt etiam germanice. Porro prodiit: Methode nouvelle d'administrer le vis-argent — ouvrage traduit du latin de Mr. PLENCK, par Mr. LA-FLIZE, — à Nancy.

Resorberi facile per vasa lactea ad massam sanguinis, deesse acrimoniam, pyralisimum non oriri, si hac ratione exhibeatur, praecipua videntur. Taceo reliqua, et nouam hypothesein de mercurii agendi modo in corpus humanum. Ipse Vir Cl. in libello suo nonnullas formulas mercurii gummosi communicauit, et alibi nuper *b*).

Ex primis fere, quibus arrisit haec noua methodus exhibendi mercurium, fuit Cl. HERZOG *c*).

Grauem vero nactus aduersarium Cl. PLENCK, medicum olim Berolinensem LEONH.

b) In libello eleganti et docto, doctrina de morbis venereis. Vienn. 1779. 8vo. quod etiam germanice prodit.

c) Diss. de morbo articulari &c. Helmstad. 1768. Is ait p. 84. Berolini in Nosocomio regio haec medicina cito inualuit, vtilitate sua in morbis venereis longe commendatissima — incredibilem huius medicamenti efficaciam in *centum* amplius *aegrotis* feliciter, iisque sine omni molestia remedio illo sanatis, grata in optimum Plenckium pietate admiratus sum, eandemque eius etiam virtutem nuper expertus in arthritica &c.

ONH. EL. HIRSCHEL *d)*. Censurae etiam subiecit Cl. WYNOLD MÜNNICKS *e)* pharmaca Plenckiana. Monet autem varia contra affinitatem gummi arabici cum mercurio a Plenckio stabilitam, observationes a Viro Cl. consignatas mancas declarat, et affirmat, ab usu remediorum PLENCKII saepius ortam fuisse saluationem, quam obseruarunt etiam Viri Cl. HERZOG et SAVNDERS. Doctas animaduersiones suas deinde nobiscum communicauit Cl. HARTMANN *f)* et idem Plenckii liquorem mercurialem contra vermes laudat *g)*.

Tandem

- d)* Beiträge zu seinen Betrachtungen über den innerlichen Gebrauch des Mercurii sublimati corrosiui — nebst einem Schreiben gegen H. PLENCK Tr. methodus noua &c.
- e)* Diss. de lue venerea, eiusque praecipuis auxiliis, inter quae ZWIETENII ac PLENCKII remedia potissimum examinantur. L. B. 1769 4. mai.
- f)* Diss. cautiones nonnullae ad liquoris mercurialis PLENCKIANI usum spectantes. Frfti. ad Viadr. 1769. resp. SOMMER.
- g)* Progr. de liquoris mercurialis PLENCKIANI virtute anthelmintica, ib. 1770.

Tandem et Cl. ODHELIUS tentamina sua cum mercurio gummoso instituta recensuit *h)*. Plenckiani medicamenti docta diiudicatio legitur apud Cl. VON HORNE *i)*.

ROSENSTEINI combinatio mercurii corrosivi et mucilaginosi supra iam fuit allegata *k)*.

Commendat PLENCKII pharmaca indoles blanda et mitis, sed omnium consensu aequae facile salivam mouent, quam reliqua mercurialia omnia, et negari nequit, mixtionem mercurii cum mucilagine gummoso facile iterum destrui, ut quotidie noua portio liquoris in pharmacopolarum tabernis conficienda sit, ne incerta fiat dosis mercurii, et ut facilius subeat vasa lactea.

Et haec quidem sunt praecipua pharmaca mercurialia, quae interne adhibita ex lon-

E 3

go

h) vid. Schwed. Abh. B. 32. von 1770.

i) l. c. p. 135. sqq.

k) vid. Ei. liber de morb. infant. ed. quarta, Cap. de lue venerea.

go tempore. Mitto permulta obsoleta externa mercurialia, quae hodie nunquam adhiberi solent, et de vnico dicam, quod externe frequentius adhiberi solet nostra aetate. Est vero

Vnguentum Neapolitanum, hodie dictum.

Antiquissimus videtur vsus vnguenti mercurialis teste FREINDIO a). Is enim ait: „constat mercurii potestatem (per saluationem curare morbum gallicum) etiam cum inungetur, Theodorico fuisse cognitam, quippe qui varia huiusmodi vnguentorum describat, ac regulas proponat, quam diu, et quam saepe vntio continuari debeat, vsque dum fluxus incipiat, aegrum item cauere iubeat, ne per medelae tempus frigori se obiciat, neque lauetur intra quadragesimum diem.”

Plurium auctorum meminit ASTRUC b),
qui

a) In hist. med. in Opp. Paris. 1734. 4to m. p. 524. Editiones Chirurgiae THEODORICI recensuit b. HALLER, in Bibl. Chirurg. T. I. p. 146.

b) De morb. vner. ed. alt. Paris. 1740. 4to. Th. II. vid. Index tit. vnguent. mercurial.

qui ab ipso luis venereae ingressu vnguenta mercurialia adhibuerunt, ab anno certe 1496. sed omnes fere formulae illorum temporum erant compositae, et superfluis, immo noxiis rebus nimis onustae.

Placuit deinde et nostra inprimis aetate, vnguenti forma simplicissima, ex Axungia porci lota et mercurio. Ad meliorem globulorum mercurii extinctionem sufficit salivua sani hominis, aut terebinthinae q. s.

BAYMÉ annotavit, axungiam in connubio mercurii brevi temporis spatio rancidam fieri. Non diu itaque in officina pharmaceutica istud vnguentum asservari debet, sed praestat recens.

Proportio vero miscendorum in singulis fere Dispensatoriis occurrit alia. Sumunt alii, v. c. Parisini, mercurii et axungiae partes aequales, quae proportio etiam in dispensatorio Argentoratensi et Wirtembergensi praescripta leguntur.

ROSENSTEINIVS aliique sumunt mercurii p. j. axungiae p. jj. immo alii axungiae p. jjj — jv. Facile autem intelligitur, copiam axungiae non esse debere nimiam. Iunioribus medicis hoc scitu necessarium est, quae proportio sit formulae officinalis, cum definire velint copiam vnguenti illinendi: Multum enim interest, qua copia quotidie mercurius applicetur frictione.

Cl. DESPATVREAVX commendavit camphoram, vnguento mercuriali adiiciendam, et affirmat camphoram cohibere vim mercurii sialalogam, non vero destruere vim antisyphiliticam. Ait ille, se observasse, per uncias octodecim ad summum, luem fuisse sanatam, sine omni salivatione c).

Pro

c) *Missa*, diss. resp. DESPATVREAVX auctore, E. lvi venereae Hydrargyrus camphoratus, affirm. Paris. 1756. recusa in Collect. disp. pr. HALLERI — et germ. à Cl. CRELD in Sammlungen — B. I, p. 492. Gallice in VANDERMONDE: Journ. de Med. et germ. Samml. &c. B. IV. Frft. et Lips. 1760. p. 359.

Pro mercurio camphorato militant Cl. RAISIN *d)* et Cl. CORDET *e)*. Sed VOGELIUS, COLOMBIER, Cl. BLOCH *f)* affirmarunt, camphoram non impediuisse ptyalifinum.

Primis sex diebus inungere iubet DESPATVREAVX unguenti drachmas duas, deinde vero diebus alternis unciam dimidiam.

Monet simul, b. FR. HOFFMANNO iam cognitam fuisse virtutem camphorae antisyphiliticam *g)*, quam et nuperi laudant *h)*. Sed circumspectum usum Cl. COLLIN *i)* sqq. verbis commendat: „*Lae venerea laborantes*
„*a Camphora, magna dosi data, male habent:*
„*spasms corripuntur, conuulsiones minitanti-*

E 5

„bus

d) VANDERMONDE, germ. Samml. B. V. p. 472.

e) VANDERMONDE, germ. Samml. B. VI. p. 153. Habet proprias obsl.

f) v. Cl. CRELL l. c. p. 593.

g) v. Ei. diss. de Camphorae usu interno.

h) v. Cl. CRELL l. c.

i) Obsl. P. III. Camphorae Vires. Vienn. 1773. 8vo. p. 148.

bus, excitatur inde in illis febris, et varia alia symptomata. Si tamen in humoribus iam nata sit putredo, his etiam prodest."

Vnguenti mercurialis s. neapolitani usus maxime frequens fuit ad luem gallicam et hydrophobiam sanandam. De adhibendi methodo infra sermo esto. Hic sufficiat generatim dixisse, consilio tantam quantitatem interdum inungi, donec oriatur ptyalismus, interdum vero minorem longe copiam, omnique studio praecaveri ptyalismus.

Per *extinctionem miasmatis* curare morbum syphiliticum, hanc medendi rationem appellant. Hanc tribuunt plerique Cl. CHICOYNEAV, olim Prof. Monspeliensi, inuentori, et ad Annum 1718. referunt *k)*.

Sed

k) In *diff.* Friktiones mercuriales ad curandam luem veneream non sunt adhibendae in hunc finem, ut salinae fluxus excitetur, Monspel. 1718. Possideo anglicam versionem: CHICOYNEAV, the Practice of Salivating

Sed recte monuit b. HALLERVS, metho-
dum, quam Cl. CHICOYNEAV inuentori tri-
buunt, iam 1709. in Heluetia adhibuisse Cl.
IO. CONR. à BRAVN *l*). Nolo hic de com-
modis aut incommodis inunctionis vtraque
methodo differere, nec de inunctione, quam
in ore ipso commendauit Cl. CRVICKSHANK,
aut de ptyalismi plenioris vel parciore infor-
tuniis,

vating shewn to be of no usu or efficacy
in the cure of the Venereal Disease, but
greatly prejudicial thereto, or the antive-
nereal virtue of Mercury prov'd to be in-
dependent of any saliva evacuation. With
the method of Applying it, so as to obtain
it's full Force, and a thorough cure,
without, infinitely better than with the
Tortura of Salivation. Thy whole abun-
dantly supported from Experiences and
Matters of Fact. Lond. 1723. 4to.

- l*) Prodiit viri doctissimi opus posthumum :
diff. med. de methodo tuta et facill, citra
saluationem curandi luem veneream, quam
experimentis et obsl, pract. firmatam et
illustratam, olim sibi comparauit b. m. IO.
CONR. à BRAVN, Prof. quondam Heidel-
bergenfis etc. nunc publici iuris facere de-
creuit, IO. IAC. filius. Scaphusii 1739.
4to vid. et ASTRVC T. II. p. 1090. iniun-
ctiones partiales à primis fere temporibus
adhibitas fuisse — &c.

tuniis, de quibus infra dicendi locus erit. Hoc tamen hic praeterire nequeo, Cl. GARDANE *m*) multis argumentis damnasse omnem inunctionem unguenti huius.

Cutim ait ille, obstruit unguentum mercuriale, impedit insensibilem transpirationem cutis, ut mirum non sit, impetum humorum versus glandulas oris dirigi, atque ptyalissimum oriri. Febrim accendit cutis obstructio, unde humorum ad putredinem usque fusio, faucium inflammatio, deglutitio difficilis atque suffocationis metus, et centum alia symptomata, quae inunctioni omnia debentur. Evuluit iamdiu iterum methodus inungendi in ore ipso, a Cl. CRVIRSHANK proposita. Hic solum de praeparatis mercurialibus loquor, infra vero de singulis morbis dicam, in quibus mercurii virtus laudata fuit

m) Prodiit germ. ex gall. GARDANE über die verschiedene Arten die Lustseuche zu heilen. Augsp. 1771. et melior versio, Sorau 1777. 8vo.

fuit vnquam, vbi etiam sermo erit de vsu topico vnguenti mercurialis.

Iam agmen claudat historia

Emplastri mercurialis.

Nobis hic otium fecerunt viri litteratissimi, b. van SWIETEN, qui in commentariis meminit, cingulis variis et armillis, externe applicatis, saeculo XVI. illiusque primis annis, iam luis sanationem multos suscepisse, et eruditissimus ASTRUC, qui de emplastris mercurialibus eorumque vsu ad luem sanandam, fere omnia exhausit, vt nullum fere superflis spicilegium.

Oscitanter legit, vt Galli solent, opus b. ASTRUC, Cl. von HORNE ⁿ⁾, qui ait b. ASTRUC ad Annum 1553. retulisse vsum emplastrorum mercurialium. Si legisset, quae antea T. II. p. 620. ASTRUC de IO. VIGONE scripsit, cuius Chirurgia prodiit 1514, non ignorasset, longe ante 1533. emplastra mercurialia

ⁿ⁾ l. c. p. 222.

curialia in usu fuisse — immo diu ante annum 1514, quod iamiam ex indice operis b. ASTRUC patet, modo voluisset indicem euoluere — quod tamen facere solent, qui vix primis labris gustarunt artis cuiuscunque historiam — Emplastrum ro. de vigo, aut ceratum potius, maximam adquisiuit famam, diuque in usu fuit, ad recentiora vsque tempora.

Bene ait l. c. beatus ASTRUC, emplastraria vicaria sunt inunctionis, sed tardius operantur — et bene dixit b. van SWIETEN, incertam esse copiam mercurii resorpti, eamque ob causam vix diu cingulis et armillis curam luis in usu fuisse, cum melior innotesceret statim methodus propinandi mercurium. Emplastrorum mercurialium praecipua fata, fuerunt haec, vt in singulis formulis, quarum exempla fere innumera ex tot libris pharmaceuticis ego colligere nolim, quantitas mercurii sit admodum varia, modo minor, modo maior. Ipse vigo habet emplastrum

plastrum de Ranis cum [mercurio, duplicatum, triplicatum, quadruplicatum. Aliam proportionem praecipiunt Edinburgenses, Londinenses, caeterique. — Sed in eo consentiunt omnes, tardam esse efficaciam emplastrorum — nam mercurius, quem tenacia inuoluunt, difficulter et sero demum resorbetur, emplastra cutim obstruunt, inflammant, et quod saepius obseruaui, ab usu emplastrorum mercurialium, bubones longe frequentius indurantur magis, quam ut emolli-tionem expectatam obseruare possis. Euiluit itaque hodie emplastrorum usus fere omnis, horumque loco potius unguenta adhibentur, supra et infra bubonem illinenda, ut facilior resorptio.

Quae dicenda supersunt, de usu imprimis mercurialium ad varios morbos sanandos, de modo agendi in corpus humanum, de usu eius polychresto, variisque adhibendi formis, ea omnia proxima tradam occasione.
